मर्दनमेवाह येनेति बलेनपरोपमर्दनअंहंतिगच्छंतितेबलाहकाः पृषोदरादित्वान्नकारलोपः अहिगतौइतिधातुः ॥ ४४ ॥ दारुणेति दारुणालोकनाशसूचकाधूमकेतुसंवर्तमेघादयउत्पातास्तेषांसंचारोयेन स्तनयित्नुःसगर्जितोमेघस्तद्वान् विषमवहनाद्विवहः ॥ ४५ ॥ परितःउपर्येवयस्यवेगात्पतंतिनत्वधःपतंतीतिपरिप्लवाः स्वार्थेतद्धितः यःतोयंविष्टभ्यआकाशेएवावस्थाप्य ॥ ४६ ॥ दूरादिति येनप्रतिहतःसूर्यःसहस्ररश्मिरप्येकरश्मिरिवभातीत्यर्थः ॥ ४७ ॥ एवंपिंडब्रह्मांडांतर्गतान्आधिकारिकान्पंचवायूनुक्त्वाषष्ठंतदंतर्गतमपितदस्पर्शिनंवायुमाह यस्मादिति यस्मात्सहस्रारस्थितात्चिच्चंद्राख्यात्अयंसोमोब्रह्मांडांतर्गतओषधीशोब्रह्मांडाप्यायनकृत्पिंडांतर्गतंमनश्चपिंडाप्यायनकृत्एतद्द्वयंयंप्राप्यआप्यायतेवर्धतेसःपरिवहःसर्वतोवहनाद्व्यापकःकारणात्माषष्ठोवायुरित्यर्थः ॥ ४८ ॥ अनुकालेकल्पांते निरस्यतिसं

येनवेगवतारुग्णारुक्षेणरुजतानगान् ॥वायुनासहितामेघास्तेभवंतिबलाहकाः॥४४॥ दारुणोत्पातसंचारोनभसस्तनयित्नुमान्॥पंचमःसमहावेगोविवहो नाममारुतः॥४५॥ यस्मिन्पारिप्लवादिव्यावहंत्यापोविहायसा॥ पुण्यंचाकाशगंगायास्तोयंविष्टभ्यतिष्ठति॥४६॥ दूरात्प्रतिहतोयस्मिन्नेकरश्मिर्दिवाकरः॥ योनिरंशुसहस्रस्ययेनभातिवसुंधरा ॥४७॥ यस्मादाप्यायतेसोमःक्षीणःसंपूर्णमंडलः॥ षष्ठःपरिवहोनामसवायुर्जयतांवरः॥ ४८॥ सर्वप्राणभृतांप्राणान्योनुकालेनिरस्यति॥ यस्यवर्त्मानुवर्त्तेतेमृत्युवैवस्वतावुभौ ॥ ४९ ॥ सम्यगन्वीक्षतांबुद्ध्याशांतयाध्यात्मचिंतकाः॥ ध्यानाभ्यासाभिरामाणांयोमृतत्वाय कल्पते॥५०॥ यंसमासाद्यवेगेनदिशोंऽतंप्रतिपेदिरे॥ दक्षस्यदशपुत्राणांसहस्राणिप्रजापतेः॥५१॥ येनसृष्टःपराभूतोयात्येवननिवर्त्तते॥ परावहोनामपरो वायुःसदुरतिक्रमः॥५२॥ एवमेतेऽदितेःपुत्रामारुताःपरमाद्भुताः॥ अनारतंतेसंवांतिसर्वगाःसर्वधारिणः॥ ५३॥ एतत्तुमहदाश्चर्यंयदयंपर्वतोत्तमः॥ कंपितःसहसातेनवायुनातिप्रवायता॥ ५४॥ विष्णोर्निःश्वासवातोयंयदावेगसमीरितः॥ सहसोदीर्यतेतातजगत्प्रव्यथतेतदा ॥ ५५॥

हरति मृत्युर्वैवस्वतावपियदनुरोधिनौ तयोरपिप्रेरकइत्यर्थः एतेनमृत्युयस्तानांब्रह्मादीनांतदधीनत्वंकैमुतिकन्यायसिद्धं ॥ ४९ ॥ भोअध्यात्मचिंतकाइतिपूजायांबहुत्वेनपुत्रसंबोधनं शांतयाबाह्याभ्यंतरविषयेभ्यउपरतयाबुद्ध्यासम्यगहंब्रह्मास्मीतिवाक्यार्थानुसंधानपूर्वकमन्वीक्षतांश्रवणमननमनुध्यानेनपश्यतां ध्यानाभ्यासोनिरंतरंध्यानमेवअभिरामंयेषांतेषांयोमृतत्वायमोक्षायकल्पते ॥ ५० ॥ दिशोंतं प्रतिपेदिरेब्रह्मांडंनिर्भिद्यगताइत्यर्थः ॥ ५१ ॥ सप्तममाह येनेति सृष्टःउपसृष्टः एकएवायंनिर्बीजसमाधिगम्यः यावदारब्धकर्मभोगंयस्मिन्लीनोपियोगीसंस्कारशेषसत्त्वात्पुनरावर्तते प्रारब्धभोगांतेदेहनाशेतुनावर्ततेइतिएतयोर्भेदः अतोदक्षपुत्राणामपिआरब्धकर्मभोगांतेऽनावृत्तिरेवज्ञेया ॥ ५२ ॥ अदितेःखंडनशून्यायाअदीनायाःपरमचितेःपुत्राइवपुत्ररूपभेदाः ॥ ५३ ॥ ५४ ॥ पर्वतकंपनेहेतुमाह विष्णोरिति यतोयंवेदोविष्णोर्निश्वासवातः महतोभूतस्यनिःश्वसितमेतद्यदृग्वेदोयजुर्वेदइत्यादिश्रुतेः सयदावेगेनसमीरितःसहसाऽकस्मात्उदीर्यतेउच्चैःपठ्यतेतदाजगद्व्यथते मूलपुरुषनिश्वासःसहसोच्चैरुत्थितःकदाचित्सर्वंसंहरेदितिहेतोरितिभावः ॥ ५५ ॥